

PERUSTEKSTEJÄ VAPAASTA SIVISTYSTYÖSTÄ

Valistus, sivistys, kasvat. Kansanvalistusseura
ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura 1991.

Kansanvalistusseuralta ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseuralta on jälleen ilmestynyt uusi vapaan sivistystyön vuosikirja. Sille on annettu nimi "Valistus, sivistys, kasvatus".

Kirjaan on koottu yhteensä 24 artikkelia kuu-
deltatoista vapaan sivistystyön klassikolta. Artik-
kelit on koottu neljään lukuun seuraavasti: 1. Pe-
rusteet ja käsitteet, 2. Valtio ja kansansivistystyö,
3. Aatteet ja organisaatiot ja 4. Aikuisten opetta-
minen ja oppiminen. Lisäksi kirjassa on perus-
teelliset johdantoartikkelit molemmilta toimitta-
jilta *Rainer Aaltoselta ja Jukka Tuomistolta*.

Miksi vanhojen artikkeleiden esiinkaivaminen
on koettu tarpeelliseksi? Tähän toimittajat vas-
taavat, että aikuiskasvatuksessa, kuten yleisesti
yhteiskuntatieteiden piirissä yleensäkin juurille
palaaminen koettiin tarpeelliseksi 1970-luvulla.
Tuolloin kyllästyttiin "suurteorioihin", "abst-
raktiin empirismiin" ja "testomaniaan". Klassi-
koiden tekstien tuntemuksen katsotaan lisäksi
kuuluvan alan perussivistykseen. Siksi kirja pää-
tettiin tehdä. Artikkeleiden esimiseen ja kirjan
toimittamiseen kului runsaat 10 vuotta.

Ketkä sitten kuuluvat kirjan mukaan vapaan
sivistystyön klassikkoihin? He ovat: J.V.
Snellman, Niilo Liakka, Zachris Castrén, T.I.
Wuorenrinne, Urpo Harva, Kosti Huuhka, Yrjö-
Sakari Yrjö-Koskinen, Yrjö Länsiluoto, Santeri
Alkio, Aukusti Dahlberg, Väinö Voionmaa, Yrjö
Kallinen, Severi Nyman, Ville Lehtola, R.H. Oit-
tinen ja Helle Kannila. Nimiluettelo on edusta-
va, mutta olisiko esimerkiksi Arvo Inkilä vielä
mahtunut mukaan?

Kuten toimittajat itsekin toteavat, kirjan artik-
kelit vaihtelevat teoreettiselta merkitykseltään.
Omana aikanaan ne ovat kuitenkin kaikki olleet

tärkeitä puheenvuoroja. En ryhdy kommentoi-
maan kaikkia artikkeleita, vaan poimin esille ai-
noastaan muutaman, joita itse pidän edelleenkin
tärkeinä.

Kirjan mielenkiintoisin anti löytyy kahdesta
ensimmäisestä luvusta. Ensimmäisen luvun arti-
kkeleista pidän erityisen mielenkiintoisina seu-
raavia kolmea artikkelia väheksymättä mitenkään
muidenkaan merkitystä.

T.I. Wuorenrinteen artikkelissa "Kansanvalis-
tuksesta kansansivistykseen" vuodelta 1927 esi-
tellään hyvin, miksi käsite valistus haluttiin vaihtaa
sivistykseen. Sen sijaan, että oppilaille jae-
taan valmiiksi pureksittua tietoa, heille pitää
opettaa omakohtaista tiedonhankintaa. Urpo
Harvan artikkelissa "Kansansivistystyön käsite"
vuodelta 1942 perustellaan kansansivistystyön
liittäminen kasvatuksen teoreettiseen viitekeh-
yksen sivistysajattelun sijasta. *Kosti Huuhkan*
artikkelissa "Vapaa kansansivistystyö ja aikuiskas-
vatus" vuodelta 1960 osoitetaan, miksi aikuis-
kasvatuksen käsite on syytä ottaa kaikkea aikuis-
kasvatustoimintaa kuvaavaksi yleiskäsitteeksi.

Toisen luvun kahdessa ensimmäisessä artik-
kelissa sanotaan mielestäni kaikki olennai-
nen vapaan sivistystyön ja valtion suhteista. Nä-
mä artikkelit ovat *Niilo Liakan* kirjoitus vuodelta
1919 "Vapaa kansanvalistustyö IV" ja *Zachris
Castrénin* kirjoitus vuodelta 1929 "Valtio ja va-
paa kansansivistystyö".

Kolmannessa luvussa käsitellään aatteita ja or-
ganisaatioita. Koska näillä artikkeleilla on aikoi-
naan perusteltu jonkin vapaan sivistystyön muo-
don tarpeellisuutta, ne ovat luonteeltaan enem-
mänkin ohjelmajulistuksia kuin tieteellisiä arti-
kkeleita. Poikkeuksen tekee Castrénin artikkeli

”Työväenopistojen sivistystehtävästä” vuodelta 1919, jolla on myös teoreettista merkitystä.

Neljäs luku, joka käsittelee opettamista ja oppimista, paljastaa mielestäni hyvin, että aikuisia koskevan oppimisteorian kehittäminen on jäänyt vapaassa sivistystyössä taka-alalle. Kyseisen luvun artikkelit sisältävät kyllä muutamia käytännön ohjeita sekä opettajille että opiskelijoille, mutta mitään kunnollista oppimisteoriaa niiden tausta-

ta on vaikeaa löytää. Siihen alettiin kiinnittää huomiota esimerkiksi yliopisto-opetuksessa vasta joskus 1960-luvun lopulta alkaen.

Kaiken kaikkiaan kirja on kuitenkin hyvin tarpeellinen jokaiselle, joka on kiinnostunut vapaan sivistystyön historiasta. Se puolustaa hyvin paikkaansa käsikirjana ja täydentää sopivasti muita alan historiaa käsitteleviä teoksia.

JUHA SIHVONEN